

Dato Seri Haji Abdul Hadi Bin Awang

rođen je 1947. godine. Obrazovanje je stekao na Univerzitetu u Medini i Al-Azharu u Kairu. Usto, Abdul Hadi Bin Awang je stekao brojna iskustva na polju društvenog i političkog rada u raznim islamskim pokretima, a najviše pokretu „Muslimanska braća“ iz Egipta. Nakon povratka u Maleziju 1977. godine priključio se Malezijskom islamskom omladinskom pokretu (ABIM). Od 1989. godine obavljao je dužnost potpredsjednika jedne od najjačih opozicionih stranaka Malezije, Panislamske malezijske stranke, PAS, a 2002. godine izabran je za njenog predsjednika. U ovom intervjuu, zamolili smo gospodina Abdul Hadija Bin Awanga da nas поближе upozna sa radom svoje stranke te političkoj situaciji u Maleziji.

PRIMIJENILI SMO ISLAMSKI PRINCIP "MILOSTI ZA SVE"

Intervju sa
Dato Seri Haji Abdul Hadi Bin Awang

Razgovarali:
Mirza SARAJKIĆ
i Samedin KADIĆ

Sažetak

U ovom intervjuu Dato Seri Haji Abdul Hadi Bin Awang, predsjednik jedne od najjačih opozicionih stranaka Malezije, Panislamske malezijske stranke, govori o historijatu Panislamske stranke, te političkom sistemu u Maleziji. Prema njegovom mišljenju, islamski koncept vladavine zasnovan je na principima pravde i pomaganja siromašnih. Ne postoji nikakve vjerske zapreke za saradnju sa nemuslimanima u pluralističkom društvu, ukoliko je riječ o saradnji radi pravde i dobra. Također, gospodin Awang elaborira islamsko viđenje sekularizma, koji ima i dobre i loše strane.

Možete li nam na početku kazati nešto više o Pas partiji ili islamskoj partiji u Maleziji i o posebnostima kojima se ova stranka razlikuje od ostalih stranaka?

Bismillahir-rahmanir-rahim. Islamska stranka u Maleziji (PAS) je samo jedan dio dugotrajnog procesa islamskog rada i misije u Maleziji. Taj ozbiljni islamski rad podrazumijavao je prezentaciju islamskih načela i njihovu potpunu primjenu u svim segmentima društva. PAS počinje onda kada su malezijski muslimanski intelektualci prestali razmišljati samo o pučkom islamu i počeli da primjenjuju islamske vrijednosti u pitanjima vlasti, upravljanja državom i društvom. Važnu ulogu u profiliranju islamske strane odigralo je kolonijalno naslijeđe koje je u Maleziji počelo 1811. godine portugalskom invazijom, a nastavljeno holandskom i britanskom kolonijalnom vlašću. Prema našem mišljenju kolonijalni ratovi su u stvari bili križarski ratovi protiv osmanske vlasti. U tom smislu sjeveroistočna Azija je za kolonijalne sile bila prilika da se osmansko carstvo napadne s leđa i da se na taj način okonča koncept islamskog hilafeta. To potvrđuje i činjenica da je i Vatikan proslavio pad Malake u kolonijalne ruke. Naravno, muslimani su se pokušali oduprijeti ovakvim nastojanjima i bili u kontaktu sa osmanskim vlastima radi očuvanja islamskog hilafeta. Nakon oružanog kolonijalizma zapadne sile su prešle na politički rat

i okupaciju, uspostavljajući velike trgovinske korporacije, britanske i holandske, na malezijskom tlu. Iza ekonomskog paravana ostali su kolonijalni ciljevi. Stoga je elita muslimanske inteligencije 1907. godine osnovala islamsku stranku. Ova stranka je imala brojne ogranke u cijeloj jugoistočnoj Aziji i, naravno, u samoj Maleziji. Nedugo za tim kolonijalisti su je zabranili. Ali, antikolonijalni pokret je i dalje nastavljen. Nakon što su Britanci u tom periodu otvorili kršćanske misionarske škole, muslimani su odgovorili otvaranjem islamskih vjerskih škola. Kao kruna ovih nastojanja 1951. godine osniva se Sveislamska ili Pansilamska stranka u Maleziji. Ona je osnovana nakon konferencije islamskih učenjaka u Maleziji; ta konferencija je održana na Penangu. Naravno, kolonijalisti su podržali formiranje nacionalne sekularne malezijske stranke u koju su uključili najveći broj muslimana. Godine 1955. britanski kolonijalisti su napravili plan za nezavisnost Malezije pod uslovom da svi nemalajci (Kinezi i Indijci) steknu državljanstvo kako bi se u Maleziji stvorilo pluralno društvo. Nacionalna sekularna stranka je prihvatila taj uvjet dok se mi nismo složili s tim i zbog toga smo izgubili na izborima, a nacionalna stranka je dobila veliku finansijsku i svaku drugu pomoć od Britanaca. Poput Bosne, i Malezija je stekla svoju neovisnot jednim međunarodnim ugovorom prema kojem su stranci dobili državljanstvo. Međutim, mi smo se suočili s ovom stvarnošću i nastavili s našim radom na promociji islama i islamskih vrijednosti.

Dakle, veza između vas i islamske uleme je i dalje veoma jaka?

Da.

Sada nas nešto više interesuju vaše trenutne aktivnosti i priprema za izbore ove godine imajući u vidu da ste na prošlim izborima načinili jedan veliki iskorak i dobili mnogo glasova.

Prvo bih htio kazati kako našu stranku podržavaju osim uleme i brojni islamski mislioci i naučnici, kako u Maleziji tako i na Zapadu. Što se tiče naših izbornih planova i dosadašnjih projekata, kazat ću vam da smo do zadnjih izbora bili prisutni u pokrajinskoj vladi, odnosno da smo imali svoju vlast u dvije pokrajine. Treba uzeti u obzir da je — do zadnjih izbora — naše glasačko tijelo bilo isključivo muslimansko, dok su za Nacionalnu stranku gla-

sali i Kinezi, i kršćani i Indijci. Također, moram vas podsjetiti da je Anvar Ibrahim bio predsjednik naše omladine i nakon što je na Mahatirov prijedlog prešao u Nacionalnu stranku, došlo je do našeg sukoba i razilaženja. U to doba i muslimani su bili zbunjeni, a pogotovo kada se desio sukob između Anvara i Mahatira. Tada je Anvar osnovao Stranku narodne pravde koja je bila otvorena za sve. Mi smatramo da je ta stranka umjerena sekularistička stranka i zato smo s njima na zadnjim izborima ušli u zajedničku koaliciju, čime smo izgradili most prema nemuslimanima. Uz to, ušli smo u koaliciju i sa nekim drugim strankama, poput socijalista itd. Ova koalicija donijela nam je veliku pobjedu. Međutim, Islamska stranka i dalje ostaje fokusirana na pojedine države, federalne članice Malezije i još uvijek ne preuzima ozbiljne aktivnosti kada je u pitanju vrhovna nacionalna vlast. Kao najjača opoziciona stranka koja je već na vlasti u dvije države, željeli smo u područjima gdje smo imali vlast primijeniti islamsku šerijatsku vlast sukladno razumijavnu šerijatskih prioriteta, i naš prvi cilj je bilo suzbijanje siromaštva i smanjenje nezaposlenosti, te primjena islamskog koncepta pravde među muslimanima i ostalim narodima. Postigli smo veliki uspjeh kada je u pitanju povrat nacionalizirane zemlje, kako muslimanima tako i nemuslimanima. Moramo kazati kako smo u ovom slučaju posebno pomogli Kinezima koji su pedeset godina snažno podržavali komunističku partiju koja je bila vezana za Kinu. A britanske vlasti su Kineze naselili na poljoprivrednim dobrima, te Kinezi nisu imali pravo na privatni posjed zemlje. Kako je prošla era komunizma, a i svekolikog britanskog utjecaja, željeli smo primijeniti islamski princip „milosti za sve“ (*rahmeten lil ʿālemīn*). Svi narodi trebaju uživati pravdu, odnosno islamski koncept pravde, i zato smo nacionaliziranu zemlju vratili Kinezima. U područjima gdje vladamo poznati smo i po pomaganju siromašnih muslimana i nemuslimana. Naravno, naša pomoć nikad nije uvjetovana bilo čime i svaki korisnik naše pomoći ima pravo da praktikuje svoju vjeru. Osim ovih generalnih okvira, istaći ću specifičniji projekat u dvije države, Kelantan i Teranganu, a to je zatvaranje svih prodavnica alkoholnih pića i svih kockarnica. Prije nego što smo implementirali ovaj zakon, pozvali smo nemuslimanske biznismene i vlasnike prodavnica i savjetovali se oko pogleda njihove vjere na alkohol i klađenje. Oni su nam prenijeli kako je alkohol dozvoljen u njihovoj religiji. Na to smo rekli: „Dobro,

imate pravo da prodajete alkohol u vašim posjedima, ali vam je zabranjeno prodavati alkohol muslimanima“, na šta su oni pristali. Što se tiče klađenja, kazali su kako je ono zabranjeno i u njihovom vjeroučenju. Proveli smo svu potrebnu zakonsku proceduru u kojoj smo primijenili naše usaglašene stavove i dali smo tri mjeseca prilike Kinezima kako bi kladionice koje su posjedovali promijenili u poslovne objekte. Ono što nas je uistinu začudilo nekoliko mjeseci nakon što su sve kladionice zatvorene jeste jedno otvoreno pismo koje su nam uputile kineske žene, zahvaljujući nam se na postupku koji je povratio mir i lijep život u njihove porodice. Moram vam istaći da imamo veliki problem sa medijima, jer su oni u rukama centralne vlasti. Lokalne vlasti nemaju pravo na posjedovanje bilo kakvih medija. Ali i pored te svojevršne medijske blokade svi Malajci znaju da se Panislamska stranka na najbolji način izborila protiv korupcije u vladi. To je potaklo brojne nemuslimane da se pridruže našoj stranci. To se posebno vidjelo u našoj velikoj pobjedi na izborima 2008. godine. Na tim izborima smo pobijedili u pet država, a od četranaest država u samo tri nemamo zastupnička mjesta. U tri države imamo samostalnu vladu a u druge dvije sa koalicionim partnerima, kineskom strankom i strankom Anvara Ibrahima. Naravno, ova velika pobjeda je prilika da se još jače i bolje suočimo sa problemom korupcije i da poboljšamo administraciju. I dalje se koncentriramo isključivo na lokalnu vlast, vlast u pojedinim državama. Stoga u centralnom parlamentu imamo svega dvadeset tri predstavnika. Međutim, naš prvenstveni cilj je primjena islamskih načela u državama u kojima imamo potpunu vlast.

Da li ćete se u bliskoj budućnosti fokusirati na centralnu vlast?

Svakako ćemo to pokušati.

Poznata je vaša koncepcija dva ummeta Muhammeda a.s. Prvi je ummet koji se poziva i ummet koji je primio poziv. Možete li nam šire objasniti ovaj binarni koncept islamskog ummeta?

Ukoliko čitamo suru „Hudžurat“, koja je medinska sura, vidjet ćemo da nam ona nudi sliku dvije zajednice. Prva zajednica jesu vjernici („Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala“ 58:10) A druga

slika jeste slika opće zajednice, svih ljudi („O ljudi, mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali.“ 58:13). Također, slavni islamski sociolog Ibn Haldun u svojoj „Muqaddimi“ kaže kako je čovjek po prirodi društven i civiliziran, ima prirodnu potrebu za društvom. To iziskuje sam čovjekov život, jer sam čovjek ne može da bude i poljoprivrednik, i kovač, i trgovac, i krojač itd. On živi u zajednici u kojoj su podijeljene društvene uloge. Te društvene uloge najčešće se obavljaju na jednom mjestu koje zovemo grad, a više gradova čine državu, tako da je društvo, zajednica, civilizacija — čovjekova neminovnost. Poslanik, a. s., kada je došao u Medinu, prvo je načinio jedan vjerski savez ili savez vjernika čuvenim bratimljenjem muhadžira i ensarija. To bratstvo je predstavljalo temeljnu snagu i stub novoosnovane države. Međutim, nakon toga je Poslanik sklopio savez sa nemuslimanima: Jevrejima, kršćanima i pustinjanskim plemenima – oni su ummet koji se poziva u vjeru. Taj poziv se realizira nenasilno, bez prisile, ali ne samo govorom već praktičnom primjenom islama i islamskih vrijednosti. Tako možemo kazati da je Poslanik a.s. napravio jednu pluralnu državu u kojoj su nemuslimani mogli praktično da vide i žive islamske vrijednosti. Nakon smrti Poslanika, a.s., dolazi do vladavine „pravednih halifa“ a u vrijeme drugog halife, Omera, r. a., dolazi do značajnog širenja islamske države. Sada je islamska država obuhvatala prostore na kojima su živjeli vatropoklonici, zoroastrijanci i brojni drugi narodi. Genijalnost Omerove politike ogledala se u nenametanju zekata nemuslimanima, već inoviranjem pravedih zakona poput džizje, haradža i ušura, koji su se provodili među nemuslimanima. Ovakvim postupkom Omer je dobio jedno mirno društvo na velikom prostoru, a uz to je iskorijenio siromaštvo. Vidite koliko je njegova vladavina bila drugačija od vladavine modernih kolonijalnih osvajača. Kada su došli na nova područja, kolonijalisti su porobili ljude i oteli njihovu imovinu i prenijeli je u svoje matične zemlje. Dok je sve to, naravno, zabranjeno muslimanima. Iz povijesti vidimo kako je postupao veliki islamski vladar Omer. Taj veliki halifa proveo je kaznu *qisasa* nad sinom Amr ibn Asa koji je u Egiptu ubio jednog Kopta. Ovo nazivamno praktičnom primjenom islamskih ideala pravednosti i na taj način se prezentira islam zajednici koja se u njega poziva (*ummetu-d-da'wa*). U islam se poziva praktičnim djelom i pravednom politikom. Ovaj

praktični poziv u islam posebno se opet ogledao kod „pravednih halifa“, npr., u slučaju određivanja plata. U doba Poslanika sve plate su bile iste: i vođa, i službenik, i sudija imali su iste nadoknade. Ovaj princip su slijedile pravedne halife čak i onda kada je preuzet sistem *divana*. Naravno, u islamu postoji podjela vlasti na zakonodavnu, političku i upravnu. Ovo su praktično pokazali Poslanik, a. s. i „pravedne halife“. Tako npr. kad je Alija, r. a. izgubio svoj štit, našao ga je kod jednog Jevreja. I nije mu oduzeo taj štit, već je otišao pred kadiju da riješi spor – iako je on bio vladar, nije imao pravo da oduzme nečiju imovinu, te je zajedno sa optuženim otišao u institucije zakonodavne vlasti da se riješi spor. Ovi praktični primjeri islamskih vrijednosti predstavljaju najbolji poziv nemuslimanima da prihvate islam. To su dvije zajednice, dva ummeta o kojima govorim, a sve spomenuto su primjeri odnosa između tih zajednica.

Ovaj binarni pogled u stvari predstavlja političku platformu prema nemuslimanima?

Naravno. Mi kao stranka razvijamo ovaj koncept tako da ćemo na idućim izborima predložiti i nemuslimanske kandidate, jer veliki broj nemuslimana podržava ovu stranku upravo zbog dosljedne primjene ovih načela; samo za njih smo otvorili ove ogranke koje nazivamo „nemuslimanski ogranak“ unutar panislamske stranke za sve one nemuslimane koji žele ući u Panislamsku stranku. Dakle, ja ovdje ne govorim o koaliciji, već o ljudima koji žele biti dio Panislamske stranke. Zato ćemo na narednim izborima u dvije države imati predstavnike nemuslimane.

Kako gledate na fenomen sekularizma, koliko je sekularizam prisutan u Maleziji i da li muslimanske stranke mogu funkcionalno doprinositi u sekularnom okruženju?

Smatramo kako u sekularizmu postoje dobre i loše strane, prednosti i mahane. Ukoliko muslimani vladaju u sekularnom okruženju pokazat će se dobre strane sekularizma, ali ne i u suprotnom slučaju. Vidjet ćemo sad kako Allah, dž. š., u Kur'anu savjetuje Poslanika, a. s. u pogledu međudržavnih veza. To se očituje u suri „Rum“ gdje se spominju dvije strane: Bizantinci i vatropoklonici. Mušrici su se u doba Poslanika, a. s. radovali zbog pobjede vatro-

poklonika nad kršćanima, dok su muslimani bili tužni. Iako su i vatropoklonici i kršćani „nevjernici“, ipak među njima postoji razlika. Na sličan način smo mi postupili kada smo se sastali sa američkim predsjednikom u doba komunizma kazavši mu da ćemo uvijek biti u savezništvu s njima, sa Amerikom, jer su kršćani, a ne sa beznožnim komunističkim kineskim režimom. Također smo mu kazali da bi bilo prirodnije da Amerikanci budu saveznici s nama muslimanima, nego sa jevrejima; iako je islamski stav da Isa, a. s. nije ubijen, odnos jevreja prema Isau je mnogo gori. To bi bio odgovor na vaše pitanje.

Kakva je uloga žena u vašoj stranci?

U našoj stranci žene čine pola članstva. Danas Panislamska stranka Malezije okuplja više od pola miliona članova. Također, moram priznati kako žene predstavljaju mnogo aktivniji dio naše stranke. Međutim, u parlamentu je ipak veći broj muškaraca kako iz političkih razloga tako i zbog opredjeljenja naših članica da im glavni fokus bude porodica i odgajanje djece. Shodno tome mi smo u stranci žene najviše usmjerili ka odgojno-obrazovnim aktivnostima. Što se tiče političkog rada i političkih funkcija žene su prisutne u državnim parlamentima, u upravnim tijelima pokrajina i općina, kao i u samom vodstvu stranke. najveći broj žena imenuje se na lokalnom i općinskom nivou i kada god se pojavi prilika žene su prisutne u političkim tijelima, tako da su naše tri predstavnice u centralnom parlamentu, dok ih u državnom ili pokrajinskom parlamentu ima šest. Pored ovog malog broja žena, ipak imamo dvije ministrice u pokrajinskim vladama.

Kao što znate, u Bosni je veoma popularan Muhamed Mahatir. Vjerovatno će čitateljima biti teško shvatiti kako Mahatir u stvari nominalno ne pripada islamskom političkom *establišmentu*. Da li su postojali naponi između islamske i nacionalne stranke ili ste u svemu na oprečnim stranama?

Između nas i Mahatirove stranke postoje slaganja, ali i velika razilaženja. Kada govorimo o vanjskoj politici, u većini slučajeva se slažemo sa nacionalnom vladom, poput pitanja Palestine, Bosne itd. Nacionalna vlada je čak mene odredila kao predsjednika posebnog tijela za pomoć Bosni i Hercegovini. U tom smislu se islamska stranka slaže sa nacionalnom strankom koju predvodi Mahatir. Međutim,

kada govorimo o unutarnjim stvarima, spomenut ću 1960. godinu i sukob između muslimana Kineza i Indijaca. Nakon rješavanja spora pokušala se formirati vlada nacionalnog pomirenja i mi smo pozvani u tu vladu. Naš uvjet je bio da zadržimo svoj identitet i da se u slučaju potrebe ne slažemo sa ostalim partnerima u vlasti te, na kraju, da imamo pravo primjene islama u vladinim institucijama, univerzitetima, školama. Na početku su naši uvjeti prihvaćeni i mi smo ušli u tu vladu. I polučili smo dobar uspjeh kada govorimo o osvješćavanju muslimanske omladine na univerzitetima i institucijama. Nakon toga je došlo do spora između nas i nacionalne stranke i mi smo prešli u opoziciju. Nakon toga se desio i sukob između Anvara i Mahatira zbog nepotrebnih stvari. Rezultati izbora iz 2008. godine govore o poraznoj politici vladajuće stranke. Vladajuća stranka nas je pozvala također da učestvujemo u ustavnim promjenama. Naš uvjet je bio da stvorimo stranku nacionalnog jedinstva u kojoj bi bio i Anvar Ibrahim. Kao i učešće i kineske socijalističke stranke u takvoj vladi. Međutim, oni nisu pristali na to. Željeli su da to bude samo pansislamska stranka, nudeći meni lično mjesto potpredsjednika vlade. Nismo željeli odustati od vlade nacionalnog jedinstva. Možemo kazati kako postoje pokušaji koaliranja i ujedinjavanja, ali neke personalne razlike (pogotovo na relaciji Ibrahim – Mahatir) čine se nepremostivim.

Pripremajući se za ovaj intervju došli smo do saznanja da i u vašoj stranci postoje različite struje. Posebno nam je zanimljiva struja koja se naziva Šebab-Erdogan (Erdonaova omladina). Možete li nam reći nešto više o ovim podjelama i utjecaju turske politike na vas?

Naravno da u našoj stranci postoji nekoliko struja, da su posebno revnosni omladinski ogranci. U našim redovima postoji struja koja se naziva *sljedbenicima Iranske revolucije* a koja je nastala osamdesetih godina, nadahnuta uspjehom iranske revolucije. Sada imamo struje koje su nadahnute likom i djelom Redžepa Tajjiba Erdogana, a prije su veoma cijenile Nedžmetina Erbekana. Mi razumijemo i prihvatamo ove stavove omladine, ali jasno dajemo do znanja svim članovima da Malezija nije Turska niti Iran nit Egipat i da mi imamo svoje posebne probleme koje trebamo rješavati na originalan način. Ono što podržavamo jeste proučavanje političkih sistema i

uzimanje onoga što odgovara nama i našoj stvarnosti. Stoga i pored brojnih struja mi ipak predstavljamo ujedinjeno političko tijelo i u Maleziji postoji samo jedna islamska stranka, a to smo mi. Dok u Turskoj i arapskom svijetu postoje različite islamske stranke.

Mi smo uspjeli sačuvati jedinstvo i pored, kao što ste vidjeli, različitih struja. Ono na čemu sam ja insistirao kod omladine jeste tolerancija i prihvatanje različitih mišljenja, ali zajednička borba u onome u čemu smo svi saglasni kada je u pitanju Malezija.

Summary

الموجز

MUALLIM INTERVIEW
WE APPLIED THE ISLAMIC PRINCIPLE "MERCY FOR ALL"

حوار المعلم

طبقنا المبدأ الإسلامي "الرحمة للجميع"

Interview by: Samedin KADIĆ and Mirza SARAJKIĆ

أجرى الحوار: سامدين قاضيتش وميرزا سرايكييتش

In this interview Dato Seri Haji Abdul Hadi Bin Awang, the president of one of the strongest opposition parties of Malaysia, Panislamic Malaysian party, talks about the history of Panislamic party and gives outlines of the political system in Malaysia. According to him the Islamic concept of government is based on the principle of justice and helping the poor. He further states that there is no legal religious impediment for cooperation with non-Muslims in pluralistic society, if that cooperation is realised on behalf of justice and good. Mr. Awang also elaborates about the secularism from the Islamic perspective, stating, thus, the positive and the negative sides of the secularism.

يتحدث في هذا الحوار الحاج عبد الهادي أوانغ، رئيس الحزب الإسلامي الماليزي، أحد أكبر أحزاب المعارضة في ماليزيا، فيوضح تاريخ الحزب الإسلامي، ويشرح النظام السياسي في ماليزيا، إنه يرى أن مفهوم الحكم الإسلامي يقوم على مبدأي العدل ومساعدة المحتاجين. وأنه ما دام الأمر يتعلق بالعدل والخير، فلا يوجد أي عقبات أمام التعاون مع غير المسلمين في المجتمع التعددي. ويشرح السيد أوانغ أيضا الرؤية الإسلامية للعلمانية التي تتمتع بجوانب جيدة وسيئة.